

بررسی تاثیر حالات بیوریتمیك (Biorhythm Cycle) سرمایه گذاران بر تصمیم گیری های ادراکی
آنان در بورس اوراق بهادار تهران

دکتر فریدون رهنمای رودپشتی^۱

rahnama@iaui.ir

عبدالمجید دهقان*^۲

Mjd_dehghan@yahoo.com

^۱ - عضو هیات علمی واحد علوم و تحقیقات تهران و معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی

^۲ - دانشجوی دکتری مدیریت مالی واحد علوم و تحقیقات تهران ، عضو باشگاه پژوهشگران جوان و انجمن متخصصین ایران
همراه : ۰۹۱۲۶۱۴۱۵۵۸ - ۰۲۱۳۳۷۴۸۴۵۰

بررسی تاثیر حالات بیوریتیمیک سرمایه گذاران (Biorhythm Cycle) بر تصمیم گیری های ادراکی آنان در بورس اوراق بهادار تهران

چکیده :

پژوهش حاضر تلاشی جهت بررسی تاثیر سیکل های بیوریتیمیک^۱ بر تصمیم گیری های ادراکی آنان در بورس اوراق بهادار تهران است. از نظر نگارندگان از آنجا که تصمیم گیری به عنوان یکی از ارکان اصلی مدیریت، و در مواردی معادل مدیریت (دیدگاه سایمون) در نظر گرفته شده است، و اینکه لازمه شناخت مدل های رفتاری سرمایه گذاران در تصمیم گیری های آنها، آگاهی از فاکتورهای روانشناختی و تاثیرات این عوامل بر رفتار و نحوه عملکرد آنها می باشد، لازم است پژوهشگران به این حوزه توجه ویژه ای را اختصاص دهند، چراکه شناخت، برنامه ریزی و هدایت اثربخش ادراکات درونی (جعبه سیاه ذهنی)^۲، و سوگیری های رفتاری سرمایه گذاران در تصمیم گیری- هایشان، بدو موجب رشد و گسترش بازار سرمایه و پیشرفت اقتصادی کشورمان در تمامی حوزه ها، و در نهایت موجبات تسریع و تحقق اهداف در افق ۱۴۰۴ کشور عزیزمان را شامل خواهد شد. در این پژوهش جهت جمع آوری داده ها از ابزار پرسشنامه و مصاحبه استفاده گردیده است. روش تحقیق در این پژوهش از نظر ماهیت توصیفی پیمایشی، و از نظر هدف کاربردی می باشد. براساس یافته های تحقیق مشخص گردید که عوامل بیوریتیمیک بر تصمیمات ادراکی سرمایه گذاران تاثیر گذار بوده و بیشترین تاثیر را به ترتیب سیکل ذهنی، سیکل احساسی و سیکل جسمی بر تصمیمات ادراکی سرمایه گذاران دارا بوده است. ضمناً مشخص گردید هر چه سن و تجربه سرمایه گذاران افزایش می یابد میزان استفاده از تصمیم گیری های شهودی آنان بالاتر خواهد رفت. و همچنین سرمایه گذارانی که دارای مدارک عالی بوده اند بیشترین تحلیل های ذهنی را در تصمیماتشان اعمال نموده اند.

واژگان کلیدی : سیکل های بیوریتیمیک، تصمیم گیری ادراکی، مالی رفتاری، مدل های ذهنی

۱- Biorhythm Cycle

۲- Black Box

۱- مقدمه

تصمیم‌گیری یکی از مهمترین عوامل بسیار مهم در زندگی انسانها می‌باشد و افرادی که بتوانند موفق به اخذ تصمیمات بهینه و اثربخش گردند، همواره می‌توانند به سوی موفقیت رهنمون گردند. دانشمندان بسیار زیادی در مورد اهمیت تصمیم‌گیری سخن به میان آورده‌اند که از مشهورترین آنها میتوان به هربرت سایمون اشاره نمود؛ سایمون مدیریت را مترادف با تصمیم‌گیری می‌داند و این موضوع نشان از اهمیت تصمیم و تصمیم‌گیری در سازمان دارد؛ در این پژوهش تمرکز ما بر روی تصمیمات اتخاذ شده توسط سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه می‌باشد؛ حال این موضوع دارای اهمیت است که عمل تصمیم‌گیری تحت شرایط و حالات متفاوت از سوی افراد اتخاذ می‌گردد و این تفاوت در حالات افراد می‌تواند در حوزه‌های گوناگونی همچون ذهنی، عاطفی (احساسی)، جسمی و .. نمود پیدا نماید؛ که این مبحث شاخه علم بیوریتیم را بنیان می‌نهد. بیوریتیم (زیست‌آهنگ) به مجموعه‌ای از منحنی‌های ذهنی، عاطفی (احساسی) و جسمی گفته می‌شود که به صورت سینوسی از هنگام تولد تا پایان حیات، حالات متفاوت انسانها را مشخص می‌نماید [۶]؛ بنابراین با توجه به این که تصمیم‌گیری از حالات متفاوت انسانها (به صورت خاص سرمایه‌گذاران) نشأت و تاثیر می‌گیرد، در این پژوهش بدنبال بررسی تاثیر سیکل‌های بیوریتیمیک (Biorhythm Cycle) بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران بازار سرمایه می‌باشیم، تا بدینوسیله بتوانیم بهترین شرایط و زمانها را برای تصمیم‌گیری این سرمایه‌گذاران، به گونه‌ای علمی مشخص نماییم تا حداکثر اثر بخشی در تصمیمات آنها تحقق یابد. همچنین از آنجا که شناخت، برنامه‌ریزی و هدایت اثربخش ادراکات درونی (جعبه سیاه ذهنی)، و سوگیری‌های رفتاری سرمایه‌گذاران در تصمیم‌گیری‌هایشان، بدو موجبات رشد و گسترش بازار سرمایه و پیشرفت اقتصادی کشورمان در تمامی حوزه‌ها، و در نهایت موجبات تسریع و تحقق اهداف در افق ۱۴۰۴ کشور عزیزمان را فراهم خواهد آورد، پژوهش حاضر از اهمیت خاصی برخوردار خواهد بود.

۲- مبانی نظری و پیشینه

علم بیوریتیم سالهاست که در عرصه علوم مختلف رخنه نموده است و در حال تثبیت جایگاه در رشته‌های مختلفی از جمله مدیریت می‌باشد و حال اینکه بیوریتیم و سیکل‌های مختلف آن (جسمی، ذهنی و احساسی) چگونه بر تصمیم‌گیری ادراکی سرمایه‌گذاران تاثیر گذارند [۸]. با توجه به کشفیات علم بیوریتیم افراد طی زمانهای مختلف رفتارهای متفاوتی در زمینه‌های مختلف از خود بروز می‌دهند و حال این تغییر درونی می‌تواند علت رفتارهای بیرونی در زمینه‌های متفاوت باشد و قاعدتا شناخت دقیق و علمی از این رفتارها، باعث افزایش شناخت از جعبه

سیاه ذهنی افراد(سرمایه‌گذاران بازار سرمایه) و پی بردن به عکس‌العملها و رفتارهای بیرونی آنان می‌گردد[۹]. سرمایه‌گذاران در برهه‌های زمانی خاص و در حالات متفاوت بیوریتیمیک تصمیمات و واکنشهای متفاوتی را از خود بروز می‌دهند که این تفاوتها از سیکل‌های بیوریتیمیک آنها نشات می‌گیرد.

بیوریتیم یا زیست‌آهنگ ادعا می‌کند زندگی هر فرد تحت تأثیر سه چرخه زیستی ریتیمیک به نامهای حسی، ذهنی، و جسمی قرار دارد و با تعیین این دوره‌ها، وظایفی را که به هر یک از این دوره‌ها وابسته هستند، تسهیل می‌کند، علم بیوریتیم می‌تواند کاربردهای اثربخشی را در رابطه با تصمیمات ذهنی سرمایه‌گذاران و شناخت تورش(سوگیری)های رفتاری آنان در بازار سرمایه داشته باشد.

۲-۱- مفاهیم کلی بیوریتیم

هر یک از چرخه‌های سه‌گانه بیوریتیم براساس موج سینوسی حرکت می‌کنند. هر فرکانس از این موج سه ناحیه دارد. ناحیه اول ناحیه مثبت یا پرانرژی است که در بالای نقطه صفر قرار دارد، ناحیه دوم ناحیه منفی، کم‌ارزش است که در پایین نقطه صفر قرار دارد و ناحیه سوم نقطه بحرانی است که دقیقاً مرز نقطه صفر است و مرحله گذر از ناحیه مثبت به ناحیه منفی یا بالعکس است. این نقاط بسیار حساس هستند و در این روزها هیچ چیز قابل حدس نیست و طبیعت، خلق و خو و رفتارهای فیزیکی احساسی و ذهنی انسان به طور چشمگیری تغییر می‌نماید، معمولاً لحظات بحرانی زندگی افراد روزهایی هستند که هریک از منحنیها از حالت مثبت به حالت منفی می‌روند. از آنجا که هریک از چرخه‌ها دارای فرکانس‌های متفاوتی هستند، نمودار بیوریتیم انسان در هر روز می‌تواند شرایط متفاوتی داشته باشد و تفسیر خاص خود را بطلبد و حال اگر تمامی منحنیهای بیوریتیم فردی در منفی‌ترین حالت ممکن قرار داشته باشد، به معنی آن است که انرژی حیاتی بدن در بدترین و آسیب‌پذیرترین شرایط قرار دارد و انسان نباید طبق عادت به واکنشهای جسمی روحی و ذهنی خود اعتماد کند[۹].

چرخه جسمی یا فیزیکی: ۲۳ روز ناحیه مثبت زمان مناسب برای انجام فعالیتهای سنگین بدنی، مقاوم در برابر سختیها و بیماریها، اشتیاق به ورزش آمادگی برای سفر، جراحی، امور دندان پزشکی و... است. در ناحیه منفی خستگی پذیری، نیاز به استراحت وجود دارد. در نقطه بحرانی توانایی جسمی زیر سوال است، استعداد بیشتر برای خطا کردن، مستعد تصادف بودن، پرخاشگری از خصوصیات این منطقه است.

چرخه حسی: در ۲۸ روز ناحیه مثبت تمایل به شرکت در جمع دوستان و فعالیتهای گروهی، حسن نیت عمومی، شادی، توازن و همسازی، آمادگی جهت انجام آزمونها و مسابقات، ظاهر عمومی مناسب و خوب وجود دارد. و در ناحیه منفی حالت بالعکس غالب است.

چرخه ذهنی

در ۳۳ روز ناحیه مثبت بیشترین فعالیت و نیروی فکری و ذهنی وجود دارد. مطالب جدید به سرعت و با آمادگی آموخته می شوند: حافظه بهتر، افکار واضح و روشن از خصوصیات این دوره است. ناحیه منفی زمان مساعد برای تثبیت آنچه قبلاً آموخته شده است و نقطه بحرانی، کاهش توانایی تمرکز، آشفتگی ذهنی، زمان بسیار نامناسب برای تصمیم گیری، نیاز به زمان بیشتر برای امور فکری دقیق را شامل می شود [۶].

۲-۲- هدف بیوریتیم

هدف از ترسیم چرخه های بیوریتیم (زیست آهنگ) تعیین و محاسبه چرخه های ریتمی افراد، تعیین تأثیر ریتم ها بر حالات فردی، محاسبه روزهای بهینه و بحرانی، اجرای بهینه فعالیتها، عدم اجرای برخی فعالیتها در اوقات بحرانی و پیش بینی زمانهای ضعف و قدرت است. بر اساس پژوهشهای انجام شده و نتایج حاصل، مشخص شده است که با در نظر گرفتن نقاط بالا و پایین این چرخه ها و تطبیق فعالیتها با آنها، می توان کیفیت زندگی، فعالیتها را ارتقا داد. برای مثال باید سعی شود که آزمونها و موارد مهم در بازه ای که فعالیت ذهنی در سطح بالایی است، قرار داده شود و یا اجتناب شود از صحبت کردن در مورد موارد مهم احساسی، هنگامی که نمودار حسی در وضعیت نا مطلوب و پایین قرار دارد. امروزه حتی مدیران موفق هم نمودارهای سه گانه فوق را به طور مستمر برای تک تک کارکنان خود ترسیم می کنند تا متناسب با شرایط جسمی، حسی و ذهنی آنها فعالیتهای روزانه را به آنها ارجاع کنند. کارمندان نیز می توانند طبق این نظریه در روزهایی که نمودار ذهنی آنها در نقاط مثبت است، اقدام به تصمیم گیری و تجزیه و تحلیل و برنامه ریزی کرده و با اطلاع از زمانی که چرخه حسی آنها در نقاط مثبت قرار دارد و با توجه به اینکه میزان ابتکار و خلاقیت فرد در این روزها در بیشینه خود است، وظایفی را که نیاز به قوه خلاقیت دارد در این بازه های زمانی انجام دهند. [۳].

۲-۳- تصمیم گیری و فرایندهای تصمیم گیری شهودی :

تصمیم گیری چیست؟ پاسخ به این سوال از ابعاد مختلف متفاوت است. یک برداشت ابتدایی در مورد تصمیم گیری "عمل انتخاب" است. این تعبیر انتخاب یک گزینه از گزینه های ممکن "که به باور تصمیم گیر بهترین نتیجه را به همراه دارد" را کارکرد اصلی فرایند تصمیم گیری می شمارد. تعبیر دیگر تصمیم گیری مدیریتی، "یافتن راه حل بهینه برای مساله" است. این نوع تصمیم گیری شامل فرایند پردازش اطلاعات مربوط به مساله است و دستیابی به پاسخ بهینه، منطق کلی کار را تشکیل می دهد. رویکرد سوم، "هوشمندی" را به مفاهیم قبلی اضافه می کند و با تشریح کارکرد شبکه های عصبی، یادگیری را بخشی از فرایند تصمیم گیری به شمار می آورد.

نظام های تصمیم گیری به لحاظ روش های مورد استفاده به دو دسته الگوهای ریاضی و الگوهای ادراکی قابل تقسیم است. دسته دیگری نیز وجود دارد که به شکل تلفیق این دو رویکرد مطرح می باشد.

الگوهای "ریاضی" عمدتاً در شرایط با اطمینان معین و پارامترهای تصمیم گیری بصورت کمی که در آن تصمیم گیر اقدام به حل بهینه مساله می نماید، مورد استفاده قرار می گیرد. رویکرد مبتنی بر نظریه های "ادراکی" بر اساس حل مساله بصورت شهودی و قضاوتی بوده و طرفداران این رویکرد از تطابق بیشتر روشهای خود با دنیای واقعی سخن می گویند. در الگوهای تصمیم گیری مبتنی بر نظریه های ادراکی و شهودی، کیفیت تصمیمات تا حد زیادی تابع درک و استنباط سرمایه گذاران و تصمیم گیران از پدیده های پیرامونی می باشد، لذا هر چه درک تصمیم گیر از پدیده های واقعی صحیح تر باشد و تطابق بیشتری با واقعیات دنیای بیرونی داشته باشد، احتمال توفیق تصمیمات اتخاذ شده افزایش خواهد یافت. یکی از عواملی که در فرایند تصمیم گیری منجر به درک سرمایه گذاران از دنیای واقعی می گردد، مدل های ذهنی می باشد که به دلیل اهمیت آن و ضرورت شناخت آن در این پژوهش بطور اجمال معرفی می گردد.

مدلهای ذهنی

مدل های ذهنی را می توان بازنمایی از واقعیت تعریف کرد که تصمیم گیرندگان آنها را برای معنی بخشیدن به علائم اطلاعاتی دریافت شده مورد استفاده قرار می دهند. مدل های ذهنی برهان ها، تفسیر و نهایتاً عمل را شکل می دهند.

اعضای یک گروه با یک مدل ذهنی مشترک، در درک مشترکی از ماهیت گروه، هنجارها و روابط آن درگیر می شوند و به همین ترتیب دامنه زبان، روال کار، مصنوعات و روایت های مشترکی را مورد استفاده قرار می دهند. فهرست معانی مشترکی که اینگونه گروه ها را می سازد، برگرفته از مدل های ذهنی است، از مهمترین ویژگی های مدل های ذهنی، کاهش پیچیدگی است.

اثر مجاورت هگینز بیان می دارد که کلیه اعمالی که ما انجام می دهیم، نهایتاً بر اساس تصمیماتی است که با توجه به علتی که برای مشکل در نظر گرفته ایم و نتایج حاصل از اینکه آن عمل مشکل را حل خواهد کرد، اتخاذ می کنیم.

الگوی تصمیم گیری

در مراحل بررسی پارامترهای تاثیر گذار در فرایند تصمیم گیری سرمایه گذاران بازار بورس اوراق بهادار با چند دسته عوامل مواجه می شویم. این دسته عوامل عبارتند از:

عوامل مرتبط با محیط بازار

عوامل مرتبط با زمینه‌های شرکتی

عوامل مرتبط با ویژگی‌های تصمیم‌گیرندگان

در بسیاری از مطالعات و کتب به بررسی ساختار و الگوی تصمیم‌گیری متغیرهای مرتبط با محیط و زمینه‌های شرکتی پرداخته شده است؛ در این پژوهش در بررسی و شناخت الگوی تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران بازار بورس اوراق بهادار که مرتبط با ویژگی‌های شخصی آنها بوده و تابعی از مدل ذهنی تصمیم‌گیر می‌باشد، نگاه شناختی (روانشناسی) داشته ایم. دیدگاه شناخت به نوعی، پنجره‌هایی را به ذهن باز می‌کند، ما را قادر می‌سازد تا پی ببریم که افراد به چه چیزی می‌اندیشند، چگونه می‌اندیشند، و احتمالاً چگونه می‌توان بر آن تفکر اثر گذاشت. نظریه شناختی بر این فرض است که احساسات و مشکلاتی که برای ما پیش می‌آیند، پیامد تفکر ما هستند؛ بنابراین با تغییر فرایندهای تفکر (مدل‌های ذهنی) سرمایه‌گذاران بازار بورس اوراق بهادار می‌توانند رفتار تصمیم‌گیری خود را تعدیل نموده و در نهایت هر یک از این ویژگیها و ماهیت آن بعنوان یک پارامتر موثر در الگوی تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران معرفی خواهد شد.

تصمیم‌گیری شهودی

تصمیم‌گیری‌های شهودی اشاره به قواعدی دارد که در آن افراد، تصمیمات پیچیده را در محیط‌های نامطمئن اتخاذ می‌کنند. تصمیم‌گیری یک فرایند کاملاً عقلایی و با توجه به تمامی اطلاعات نیست، بلکه تصمیم‌گیرنده میانبرهای ذهنی^۱ را در این فرایند به کار می‌برد. [۱۲]

دلایل عملی کاملاً موجهی برای به کارگیری فرایندهای شهودی وجود دارد، مخصوصاً وقتی که زمان تصمیم‌گیری محدود باشد.

۲-۴- پیشینه تحقیق

کروگر (۱۹۹۳) عقیده داشت که یک فرصت به عنوان موقعیتی در آینده تعریف می‌شود که تصمیم‌گیرندگان شخصاً آن را مطلوب و عملی می‌پندارند (یعنی در قلمرو کنترل و توانایی آنها). حالت «مطلوب» و «عملی» بودن، بستگی به ذهن فرد دارد.

گریفین و تیورسکی (۱۹۹۲) نقش اطلاعات را در تصمیم‌گیری مورد بررسی قرار دادند آن‌ها در بررسی‌های خود به این نتیجه رسیدند که افراد اطلاعات را از دو جنبه قوت یا شدت و وزن مورد بررسی قرار می‌دهند. تصمیم‌گیری درباره آنکه آیا یک ایده می‌تواند یک فرصت باشد مستلزم قضاوت‌هایی است که تحت شرایط عدم اطمینان و پیچیدگی انجام می‌گیرد (دس و تنگ، ۱۹۹۷؛ الینسون، چل، و هیز، ۲۰۰۰).

شفر و همکاران (۲۰۰۳) دو عامل افزایش دانش و کانالیزه شدن افکار به واسطه تجارب قبلی را بعنوان عوامل موثر بر تجربه را در فرایند تصمیم‌گیری معرفی می‌کنند. بنابراین، افراد با تجربه تر ممکن است آمادگی بیشتری به تمایل به وضع موجود داشته باشند چرا که افکار به واسطه تجارب قبلی کانالیزه می‌شود.

فرانزوی (۱۹۹۶) از ابتکارات به عنوان میانبرهای مغزی برای صرفه جویی در وقت که داورهای پیچیده را به قوانین کلی ساده تبدیل می‌کنند سخن می‌گوید (ریچارد و آلن ۲۰۰۶).

پراتکانیز (۱۹۸۹) در مورد شرایطی که تحت آن مردم بجای استفاده از تجزیه و تحلیل‌های سیستماتیک بیشتر از قدرت ابتکارشان استفاده می‌کنند، می‌پردازد. این شرایط شامل موارد زیر می‌شود: (ریچارد و آلن ۲۰۰۶).

هنگامی که زمانی برای درگیر شدن با تحلیل‌های طولانی نیست.

وقتی اطلاعات بسیاری در دسترس باشد.

وقتی که مسئله زیاد مهم به نظر نمی‌رسد.

وقتی که اطلاعات کمی برای تصمیم‌گیری در دسترس است.

وقتی که یک چیزی در مسئله، یک فکر ابتکاری را به ذهن بیاورد.

ماتلین (۲۰۰۲) می‌گوید مردم بیشتر تمایل به استفاده از ابتکارشان برای حل مسئله دارند تا انجام محاسبات عددی. وقتی که راه‌ها و قوانین کلی آسان و سریعتری برای استفاده وجود داشته باشد، مردم معمولاً به محاسبات عددی و جزئیات متوسل نمی‌شوند.

رایت می‌گوید شناخت کارآفرینانه به معنی استفاده بیشتر از اعتقادات و ابتکارات افراد است که با شناخت‌های مدیریتی که به معنی تصمیم‌گیری سیستماتیک تر می‌باشد آمیخته می‌شود. چنین مدیرانی می‌گویند علاوه بر این موارد، آنها در تصمیم‌گیری‌هایشان از اعتقادات و ارزشهای شخصیشان نیز تاثیر می‌گیرند و چنین رویه‌ای ممکن است بینش بهتری به سمت تصمیم‌گیری موفق برای آنان به بار آورد.

هاچیکسون (۱۹۹۹) در مورد استفاده از نیروی ابتکار هنگام تصمیم‌گیری استراتژیک و نحوه استفاده از آن برای قابل کنترل کردن جهان، وقتی که با کاری پویا سرو کار داریم بحث می‌کند. (ریچارد و آلن ۲۰۰۶).

رویکرد ویژگی بیان می‌کند که کارآفرینان می‌توانند با ویژگی‌هایی مانند میل به خطر، نیاز به کامیابی، و مرکز کنترل، شناسایی شوند. (کاترین و کریستین، ۲۰۰۷)

رویکرد شناختی مربوط به روشی است که کارآفرین برای جمع‌آوری، پردازش، و ارزیابی اطلاعات ترجیح می‌دهد. (کاترین و کریستین، ۲۰۰۷)

گرایشهای شناختی افراد بر تصمیم آنها برای راه‌اندازی یک کسب و کار مخاطره‌آمیز، تأثیر دارد. اگر چه دیگران نشان داده‌اند که گرایشهای شناختی افراد بر تصمیم آنها برای راه‌اندازی یک کسب و کار مخاطره‌آمیز، تأثیر دارد (مثلاً، سایمون، هوفتون، و آکینو، ۲۰۰۰)، اما اطمینان وجود ندارد که کارآفرینان، گرایشهای شناختی یکسانی را نشان دهند (آکینو، هوفتون و سایمون ۲۰۰۰).

کارآفرینان برای بهره‌برداری از پنجره‌های کوتاه فرصت باید سریع اقدام کنند (بوسنیتز و لو، ۱۹۹۶). بنابراین، سعی می‌کنند تلاش شناختی را با استفاده از روش اکتشافی (میانبرهای ذهنی) و راهبردهای تسهیل‌کننده‌ای که منجر به برخی گرایشهای شناختی می‌شوند، به حداقل برسانند.

تحقیقات در خصوص تصمیم‌گیری نشان داده است کارآفرینان مستمرا از ابتکارات ساده سازی^۱ استفاده می‌نمایند و اغلب خطاها (انحرافات) ادراکی نشان می‌دهند. (کاترین و کریستین، ۲۰۰۷).

برخی از این تحقیق‌ها نشان داده است کارآفرینان بیشتر از سایر افراد از خطاهای ادراکی مشخص تأثیر می‌پذیرند (پارلیک ۱۹۹۵ و بوزینتس ۱۹۹۷).

مانیمالا (۱۹۹۲) بیان می‌دارد که کارآفرینان از ابتکارات زیادی بهره می‌برند و به علاوه دارای خطای اطمینان بیش از حد^۲ هستند.

ساموئلسون (۱۹۸۸) تمایل به وضع موجود و تمایل به انتخاب بی تناسب گزینه منتخب قبلی به جای توجه به کلیه اطلاعات موجود در فرآیند تصمیم‌گیری کارآفرینان را نشان می‌دهد.

کانینگهام و لیسکرون (۱۹۹۱) در خلاصه یافته‌ها نشان در توصیف رفتار کارآفرینانه عوامل احساسی و نگرشی شامل موارد زیر را مشخص کرده اند:

ارزش و مشخصه‌هایی چون خطرجویی و دستیابی به نیازها (مدرسه روانشناسی افکار)
جهت و تمایل خلاقیت و فرصتها (مدرسه کلاسیک افکار)

۱-Simplifying Heuristics
۲-Overconfidence

توانایی حسی (مدرسه انسان مهم)

توانایی رهبری (مدرسه رهبری)

به طور کلی قدرت محدود در محاسبات، پیچیده بودن مسائل تصمیم گیری و وجود برخی خطاهای سیستماتیک در قضاوت ها باعث می شود که گاهی انسان ها به صورت کاملاً عقلایی عمل نکنند.

دانیل، هرشلايفر و سايرامانیام (۱۹۹۸) بر تاثیر تورش ها در اطلاعات شخصی تاکید کردند. این محققین عنوان کردند که گاهی افراد نسبت به اطلاعات شخصی خود اعتماد بیش از حد دارند به ویژه اگر این اطلاعات را با تلاش زیادی به دست آورده باشند.

از پژوهش های صورت پذیرفته در کشورمان می توان به پژوهشی با عنوان بررسی عوامل روانی تاثیرگذار بر قصد افراد به سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار تهران اشاره نمود که یکی از متغیر های این تحقیق عوامل بیوریتیمیک در نظر گرفته شده است و نتایج این تحقیق نشان می دهد که عوامل بیوریتیمیک بر قصد افراد به سرمایه گذاری تاثیرگذار است.

۳- روش شناسی تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش از نظر ماهیت توصیفی - پیمایشی و از نظر هدف کاربردی است.

جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش مورد نظر برخی از کارکنان بورس اوراق بهادار تهران و کارگزاری های زیر مجموعه ای این سازمان و همچنین تعدادی از معامله گران فعال تالار شیشه ای بورس در تهران در نظر گرفته شده است که دارای حداقل ۱ سال سابقه در زمینه معاملات سهام باشند.

حجم نمونه و روش نمونه گیری

در این تحقیق از روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شده است. حجم نمونه با فاصله اطمینان ۹۵٪ و با نسبت $P = 0/5$ و طبق فرمول جامعه محدود، حدوداً برابر با ۵۵ برآورد گردیده است ولی به دلیل افزایش درجه اطمینان در این پژوهش ۶۰ نفر از جامعه آماری پرسشنامه های این پژوهش را تکمیل نموده اند.

۴- متغیر های تحقیق و تعاریف عملیاتی:

متغیر وابسته:

تصمیم گیری ادراکی

تصمیماتی که فرایند حل مساله را بصورت شهودی و قضاوتی صورت داده و کیفیت تصمیمات تا حد زیادی تابع درک و استنباط سرمایه گذاران و تصمیم گیران از پدیده های پیرامونی می باشد.

متغیر های مستقل:

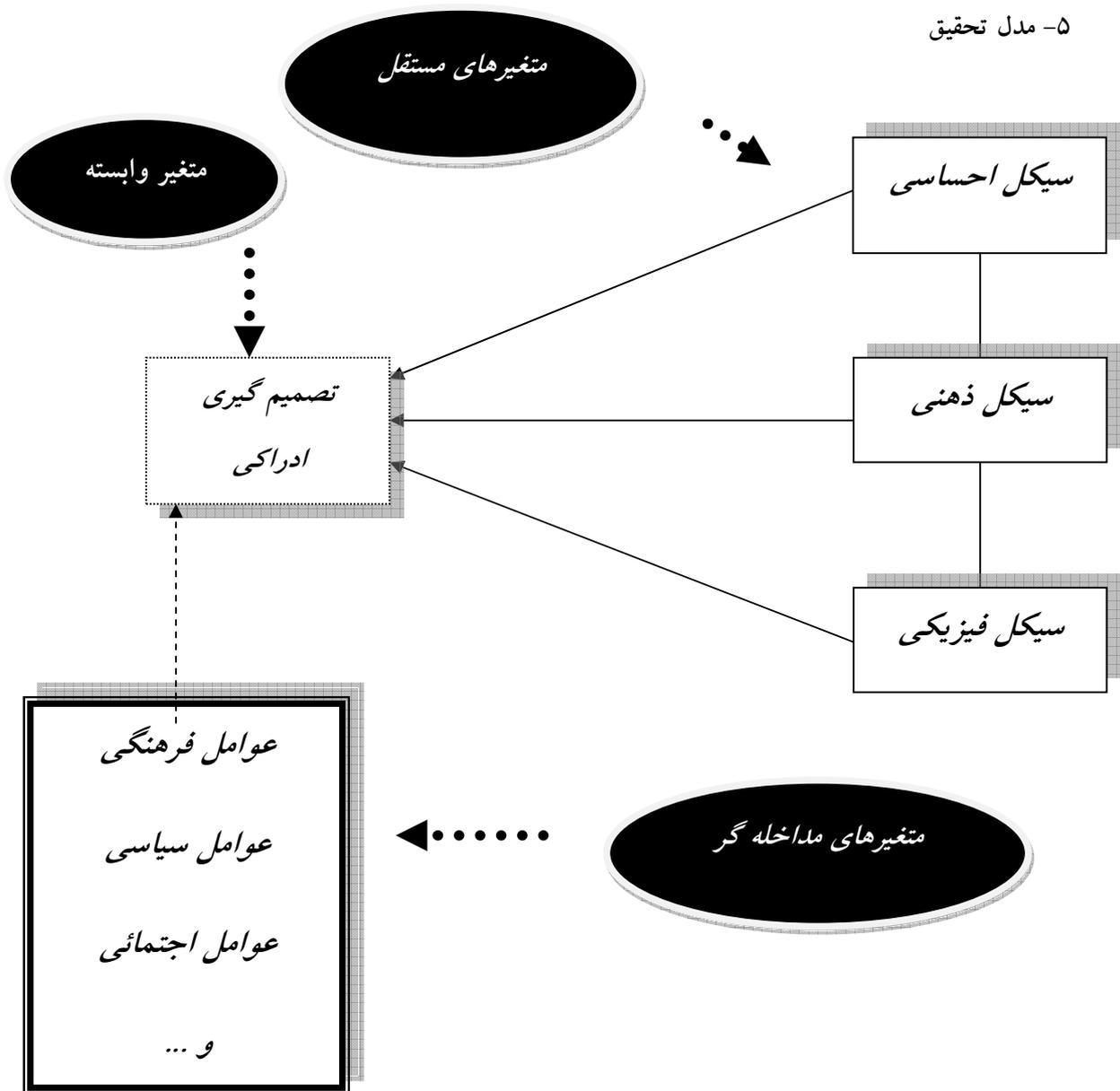
سیکل ذهنی

سیکل احساسی

سیکل جسمی

هر انسان ، دارای سه سیکل ۲۳ دوره فعالیت های جسمی ، ۲۸ دوره احساسی و ۳۳ دوره فکری است که نصف دوره زمانی هر کدام از این سیکلها "مثبت" و نیم دیگر آن "منفی" باشند. سیکل جسمی، ذهنی و احساسی حالات متفاوت افراد را در برهه های مختلف زمانی آنها در طول زندگی نشان می دهد.

۵- مدل تحقیق

۶- فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی

بین عوامل بیوریتیمیک (BC) و تصمیمات ادراکی سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه های فرعی

۱- بین سیکل ذهنی^۱ بیوریتیمیک و تصمیمات ادراکی سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار رابطه معنی داری وجود دارد.

۲- بین سیکل احساسی (عاطفی)^۲ بیوریتیمیک و تصمیمات ادراکی سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار رابطه معنی داری وجود دارد.

۳- بین سیکل جسمی^۳ بیوریتیمیک و تصمیمات ادراکی سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار رابطه معنی داری وجود دارد.

در تحقیق حاضر اطلاعات مورد نیاز در دو مرحله جمع آوری گردیده است. در مرحله اول محقق با مراجعه به منابع کتابخانه ای، مجلات و مقالات علمی از سایت های اینترنتی معتبر، مطالب مربوط به ادبیات تحقیق را جمع آوری نموده است. در مرحله دوم، از ابزار پرسشنامه جهت گردآوری اطلاعات استفاده شده است. گویه های پرسشنامه مورد استفاده براساس مقیاس پنج تایی لیکرت تدوین شده اند؛ نکته حائز اهمیت در طراحی پرسشنامه پژوهش فوق این است که به دلیل اینکه بعضی از متغیرهای تحقیق (علم بیوریتیم) برای پاسخگویان گویا و قابل درک نبوده، محقق ابتدا جزوه خلاصه ای در مورد علم بیوریتیم تهیه، و در اختیار پاسخگویان قرار داده و برای اطمینان از اینکه پاسخگویان متن فوق را مطالعه نموده اند یا خیر، جملات (درست- نادرست) را در ذیل جزوه فوق طراحی نموده و بعد از جمع آوری پرسشنامه های فوق، فقط به افرادی که حداقل امتیاز لازم را از آزمون فوق کسب کرده اند (علم بیوریتیم را کاملا درک نموده اند)، پرسشنامه اصلی ارائه شده است.

^۱ Intellectual cycle

^۲ Emotional cycle

^۳ Physical cycle

۷- نتایج تحقیق

۷-۱- نتایج توصیفی

در این پژوهش ۸۶٪ پاسخگویان مذکر و ۱۴٪ مونث بوده اند. ۶۶٪ از افراد نمونه دارای تحصیلات کارشناسی و کمتر و بقیه دارای تحصیلات بالاتر از کارشناسی بوده اند. بیشترین فراوانی سن نمونه انتخابی مربوط به طبقه ۲۷ تا ۳۵ سال بوده است. تحلیل سابقه فعالیت نمایانگر آن است که اکثریت مطلق نمونه بصورت میانگین بالای ۱.۵ سال سابقه فعالیت را داشته اند. نتایج آزمون نرمال بودن (kolmogrof smiernof) و آزمون تصادفی بودن داده ها (run test) نشان داد، که داده های این پژوهش بصورت کاملاً تصادفی جمع آوری و متغیرهای تحقیق نرمال بوده اند. تمامی فرضیه های موجود در این پژوهش از طریق آزمون مقایسه متغیرها با یک عدد ثابت مورد تایید قرار گرفت؛ چراکه sig بدست آمده در آزمون کوچکتر از خطای در نظر گرفته شده در تحقیق (۰/۰۵) بدست آمد و بنابراین فرضیه پژوهشگر با اطلاعات موجود تایید می گردد. از طریق آزمون رتبه بندی فریدمن نیز متغیرها مورد تحلیل قرار گرفت؛ میانگین رتبه ها برای متغیر سیکل ذهنی بیوریتیمیک مقدار ۴.۲ و برای متغیر سیکل احساسی بیوریتیمیک، مقدار ۳/۴۰ و بعد از آن متغیر سیکل جسمی بیوریتیمیک با مقدار ۲/۲۵ رتبه بندی گردیده اند.

جمع بندی و پیشنهادات

در این مقاله سعی گردید که متغیرهای بیوریتیمیک تاثیر گذار بر تصمیم گیری ادراکی سرمایه گذاران، مورد مطالعه قرار گرفته و ابتدا مشخص گردد که آیا این ارتباط وجود دارد یا خیر و ثانياً شدت این ارتباط چه میزان است؛ به عبارت دیگر تاثیر کدامیک از سیکل های بیوریتیمیک بر تصمیم گیری ادراکی سرمایه گذاران بیشتر است. براساس یافته های تحقیق مشخص گردید که عوامل بیوریتیمیک بر کیفیت تصمیم گیری مدیران تاثیر گذار بوده و بیشترین تاثیر را به ترتیب سیکل ذهنی، سیکل احساسی و سیکل جسمی بر کیفیت تصمیمات مدیران دارا بوده است. ضمناً مشخص گردید هر چه سن و تجربه مدیران افزایش می یابد میزان تصمیم گیری های شهودی آنان بالاتر خواهد رفت. و همچنین سرمایه گذارانی که دارای مدارک عالی بوده اند بیشترین تحلیل های ذهنی را در تصمیماتشان اعمال نموده اند. از نتایج این پژوهش کاربردی اینگونه می توان استنباط نمود که در صورتی که سرمایه گذاران در بازار سهام کشور بر تصمیمات ادراکی خود و تورش های رفتاری موجود شناخت داشته و در حالات بیوریتیمیک متفاوت در دوره های زمانی مختلف، تصمیمات بهینه و مدیریت شده ای را اتخاذ نمایند، موجب پیشرفت و رشد ساختاری بازار سرمایه به سوی کارایی و رونق گشته، و بازار سرمایه کشور که به عنوان یک منبع مولد و یکی از ارکان مهم

اقتصادی کشور می باشد، موجبات تحقق افق های پیش بینی شده کشور عزیزمان ایران، مبتنی بر کسب رتبه اول اقتصادی در افق ۱۴۰۴ در منطقه از طریق تثبیت و ارتقاء جایگاه بازار سرمایه و توسعه سرمایه گذاری را فراهم خواهد آورد.

پیشنهادات در راستای تحقق اهداف چشم انداز ۱۴۰۴ کشور :

- الف) پیشنهادات به سازمان بورس اوراق بهادار تهران
 - برگزاری دوره های آموزشی برای سرمایه گذاران و فعالان جهت شناخت هر چه بیشتر علوم روز و به صورت خاص، علم زیست آهنگ (بیوریتیم)
 - ارائه خدمات ویژه به محققین در زمینه پژوهش های رفتاری، و پشتیبانی همه جانبه از آنان در راستای انجام پژوهشهای اثر بخش تر در زمینه های فوق، جهت غنی تر نمودن اطلاعات در مورد فرایند تصمیم گیری
- ب) پیشنهادات به سرمایه گذاران در بازار سرمایه کشور
 - شناخت هر چه بیشتر عوامل روانی اثر گذار بر تصمیم گیری و اخذ تصمیمات مناسب در زمانهایی که در بهترین وضعیت بیوریتیمیک قرار دارند
 - مشاوره سرمایه گذاران کم تجربه و جوان با سرمایه گذاران باتجربه تر جهت کسب اطلاعات در زمینه تصمیم گیری های شهودی
 - برنامه ریزی و مدیریت زمان از طریق ترسیم منحنی های بیوریتیمیک و تصمیم گیری بر اساس زمانبندی های تنظیم شده به صورت اقتضای

Subject:
**Study of effecting Biorhythm Cycle to investors conceptual decisions
in Tehran Stock Exchange**

Abstract

The present research is an attempt to find effecting Biorhythm Cycle to investors conceptual decisions in Tehran Stock Exchange

The author believes that in the present environment that prevails the investment markets in iran and the globe, analysis of conceptual decisions is very important.

This issue is called behavioral finance and has entered the financial markets for about sevrsal decades. Behavioral finance studies the investors behavior in an attempt to identify and precisely and deeply understand their responses.

Biorhythm Cycles can influence the process conceptual decisions (investors mental black box). Among external factors we can refer to social, political and culcural factors but what is the focus of analysis in this research is internal (mental) factors the evaluation of which could lead to more precise identification of the behavior(decisions) of investors. As a result the grounds of growth and development of stock Exchange and the economy of the country is prepared.

Key words: Behavioral Finance, Mental Factors, conceptual decisions ,biorhythm cycle

By:
Dr. fereidun rahnama rodposhti

Abdolmajid Dehghan

Reference :

- Tversky, A. & Kahneman, D. (۱۹۷۱). The belief in the law of small numbers. *Psychological Bulletin*, ۷۶(۱), ۱۰۵-۱۱۰.
- Lewellen, W. G. and Lease, R. C. and Schlarbaum, G. C. (۱۹۷۷). Patterns of Investment Strategy and Behavior Among Individual Investors, *Journal of Business*, ۵۰.[۴]
- Das, T. K. & Teng, B. S. (۱۹۹۷). Time and entrepreneurial risk behavior. *Entrepreneurship Theory and Practice*, ۲۲(۲), ۶۹-۸۸.
- Simon, M., Houghton, S. M., & Aquino, K. (۲۰۰۰). Cognitive biases, risk perception and venture formation: How individuals decide to start companies. *Journal of Business Venturing*, ۱۵(۲), ۱۱۳-۱۳۴.
- Merilkas, A. and Prasad, d. (۲۰۰۳). Factor influencing Greek investor behavior on the Athens stock Exchange, paper presented at the Annual meeting of Academy of Financial Services, Colorado, October ۸-۹-۲۰۰۳ [۷].
- Daniel, P.F. (۲۰۰۵). The Effects of Strategic Decision Making on Entrepreneurial Self-Efficacy. *Entrepreneurship Theory and Practice*, ۵۹۹-۶۲۹.
- Hean, T. & Maw, D. & Boon, C. Opportunity Evaluation under Risky Conditions: The Cognitive Processes of Entrepreneurs. *Entrepreneurship Theory and Practice*, Winter, ۲۰۰۲, ۱۲۵-۱۴۸
- Richard, J. P. & Alan, C. (۲۰۰۶). An entrepreneurial decision process model describing opportunity recognition. *European Journal of Innovation Management*, ۹(۱), ۶۱-۷۸
- Towards a Taxonomy of Entrepreneurial Decision-Makers. *Scientific Analysis of Entrepreneurship and SMEs*, January, ۲۰۰۶
- Petra, G. & Patrick, A.M. & Jeroen P.J. (۲۰۰۶). Strategic Decision-Making in Small Firms
- Katrin, B. & Christian, S. Are entrepreneurs' decisions more biased? An experimental investigation of the susceptibility to status quo bias. *Journal of Business Venturing*, ۲۲ (۲۰۰۷) ۳۴۰- ۳۶۲
- Dehghan, Abdolmajid. (۲۰۰۷), Mental Factors that influence the Individuals Intention to Invest on Stock Exchange, *Tehran Stock Exchange*, No ۲۶..

مراجع :

- رایفا، هوارد، رالف ال. کینی و جان اس. هاموند، انتخاب هوشمندانه (یک راهنمای کاربردی برای تصمیم‌گیری بهتر)، مترجم: سیاوش ملکی فر، موسسه فرهنگی انتشارات کرانه علم، ۱۳۸۴
- غضنفری، مهدی و غفاریان، وفا. یک بررسی تحلیلی از سیستم‌های کمک تصمیم‌گیری. تدبیر، ۱۳۸۴.
- مهری ملکی - کاربرد زیست‌آهنگ در صنعت - نشریه تدبیر ۱۷۵
- مقدم، علیرضا. نقش مدل‌های ذهنی در فرایند تغییر سازمانی، دانش مدیریت، سال ۲۰، شماره ۷۸، پاییز ۱۳۸۶

مزروعی، حسین. (۱۳۸۴). مدل پنجره نگاه؛ دانش مدیریت، شماره ۷۰، ص ۱۱۷-۱۴۰.
محسن مرادیان، "بیوریتمولوژی"، نشریه پژوهش یار، شماره ۹، بهار ۱۳۷۷.
محمدعلی مجیدیان، "نوبت کاری از دیدگاه ارگونومی و بیوریتمولوژی"، نشریه روش، شماره ۵، سال هشتم،
خردادماه ۱۳۷۸.

سهیل سرمدسعیدی، "تئوری بیوریتیم ها"، نشریه روش، شماره ۵۰، سال هشتم، خردادماه ۱۳۷۸.
ناصر فقهی فرهمند، "مدیریت بیوریتیم"، نشریه مدیریت، سال نهم، شماره ۴۰ و ۴۱، بهمن و اسفند ۱۳۷۸.
بهره وری در آینه مطبوعات، نشریه روش، شماره ۵۵، سال نهم، بهمن ماه ۱۳۷۸